

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 483/2022-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 16C/24/2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. augusta 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v civilnom spore. Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal každému z nich finančné zadosťučinenie 2 450 eur.

II.

2. Sťažovatelia ako pozostalí po svojom otcovi, ktorý zomrel pri páde vrtuľníka, si žalobou doručенou okresnému súdu 7. augusta 2018 uplatnili nárok na náhradu škody a nemajetkovej ujmy. Žalovaná po doručení žaloby o vyjadrenie v novembri 2018 požiadala o predĺženie lehoty z dôvodu náročnosti vyžiadania si podkladov, na čo jej súd uznesením predĺžil lehotu do 15. januára 2019. Ihneď po doručení vyjadrenia žalovaného v januári 2019 vyzval sťažovateľov na podanie repliky. V marci a apríli 2019 súd rozhodol o návrhu sťažovateľov na oslobodenie od súdnych poplatkov a vyrubil súdne poplatky, voči čomu podali sťažovatelia sťažnosť, o ktorej súd rozhodol

v novembri 2019. V nadväznosti na oznámenia z februára 2019 súd v novembri 2019 uznesením oznámil vstup intervenientov na stranu žalovanej. Žalovaný v decembri 2019 doručil súdu dupliku.

3. Pojednávanie nariadené na február 2020 okresný súd na žiadosť advokáta intervenienta odročil na marec 2020. To bolo odročené na žiadosť advokáta sťažovateľov na apríl 2020. To bolo z dôvodu kolízie na strane advokáta sťažovateľov odročené na máj 2020, ktoré bolo pre pandémiu zrušené. Po vecnom prejednaní sporu na pojednávaní v júni 2020 bolo pojednávanie odročené na žiadosť sťažovateľov na október 2020. Pojednávania nariadené na október 2020, január a marec 2021 boli pre pandémiu zrušené. Pojednávanie nariadené na máj 2021 bolo na žiadosť advokáta intervenienta odročené na september 2021. Na pojednávaní v septembri 2021 bol spor prejednaný a v nadväznosti na ozrejmenie návrhu sťažovateľov na vykonanie dôkazov odročený na november 2021. Toto pojednávanie bolo odročené pre pandémiu a pojednávanie nariadené na február 2022 bolo odročené na žiadosť sťažovateľov.

4. Sťažovatelia vo februári 2019 navrhli, aby okresný súd podľa § 162 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku konanie prerušil a podal návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdny dvor Európskej únie, a to pre účely posúdenia rozhodnej právnej úpravy. Okresný súd konanie neprerušil a v rámci opakovaného predbežného právneho posúdenia uviedol, že nároky sťažovateľov bude posudzovať podľa Občianskeho zákonníka. Preto ani nevyhovel návrhu na rozhodnutie medzitýmym rozsudkom.

5. Súčasne s namietaným konaním sa na inom okresnom súde vedie skutkovo a právne totožný spor, v ktorom okresný súd v januári 2022 rozhodol o prerušení konania s tým, že sa obrátil na Súdny dvor Európskej únie s prejudiciálnymi otázkami totožnými s tými, ktoré okresnému súdu navrhovali sťažovatelia. S poukazom na tieto skutočnosti sťažovatelia žiadali o odročenie pojednávania nariadeného na február 2022 a v marci 2022 doručili súdu opätovný návrh na prerušenie konania, ktorému okresný súd 26. apríla 2022 vyhovel a konanie prerušil do skončenia konania o prejudiciálnych otázkach. Proti uzneseniu o prerušení žalovaná v máji 2022 podala odvolanie, ktoré bolo v auguste 2022 predložené na rozhodnutie krajskému súdu.

6. Sťažovatelia sa už ústavnou sťažnosťou z novembra 2021 domáhali vyslovenia porušenia rovnakých základných práv postupom okresného súdu. Táto ústavná sťažnosť bola uznesením č. k. III. ÚS 26/2022 z 27. januára 2022 odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

III.

7. Sťažovatelia identifikujú namietané porušenie práv v tom, že hoci okresný súd vykonáva úkony, jeho postup je neefektívny, nehospodárny, nesústreďený a nesmeruje k meritórnemu rozhodnutiu. Dĺžku namietaného konania v trvaní štyroch rokov od podania žaloby len pred súdom prvej inštancie bez meritórného rozhodnutia považujú za rozpornú s ich základným právom. Rozsiahlo argumentujú, v čom vidia splnenie predpokladov na vyslovenie porušenia označených práv a priznanie finančného zadosťučinenia, pritom poukazujú na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva.

8. Sťažovatelia tvrdia, že predmet sporu nemožno hodnotiť ako právne a skutkovo zložitý. Poukazujú na to, že hoci je dôležité právne posúdenie, tak toto mal okresný súd vyriešiť nie až po štyroch rokoch po podaní žaloby, aj to len nepriamo prejudiciálnym konaním pred Súdny dvorom Európskej únie. Sťažovatelia tvrdia, že neprimeraná dĺžka namietaného konania nie je dôsledkom ich správania. Podľa sťažovateľov prerušenie konania nemožno pričítať na ich ťarchu, keďže posúdenie aplikácie Montrealského dohovoru je vo veci kľúčové.

IV.

9. Pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na pojednanie veci v primeranej lehote treba uviesť, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštantne judikuje, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (II. ÚS 63/05). Otázkou posudzovania dĺžky konania a jej primeranosti nemožno vyjadriť numericke, lebo je podmienená objektívne charakterom pojednávanej veci a musí byť skúmaná s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, zložitost' veci, požiadavky na vykonávanie dokazovania v priebehu konania, ako i správanie účastníkov a samotného súdu; do úvahy je pritom nutné vziať i význam sporu pre sťažovateľov.

10. Pokiaľ nejde o extrémne dlhotrvajúce konanie, tak záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno teda formulovať vždy s ohľadom na uvedené faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené. Pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prietahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu, a teda zakladajúce porušenie práva na pojednanie veci bez zbytočných prietáhov. Toto právo totiž nie dotknuté, ak sú prietahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti.

11. Čo sa týka kritéria zložitosti veci, možno konštatovať, že vykazuje faktickú zložitost' účasťou dvoch intervenientov, čo spôsobilo nielen vo vzťahu k týmto intervenientom, ale následne i vo vzťahu k stranám sporu potrebu väčšieho množstva úkonov okresného súdu. Na doterajšej dĺžke konania mali podiel aj dve dôvodné žiadosti intervenienta o odročenie pojednávania. K dĺžke konania prispela faktická zložitost' veci aj v tom smere, že sťažovateľmi navrhované listinné dôkazy, ktorých povinnosť na predloženie bola uložená žalovanej, nebolo možné zaobstarat' v krátkom čase, a preto súd akceptoval dlhšiu lehotu. Náročnosť veci sa prejavovala aj v tom, že strany sporu žiadali o podstatne dlhšie ako štandardné lehoty na vyjadrenie.

12. V rámci právneho posúdenia je rozhodujúcou otázkou, či na zodpovednosť žalovanej použije Montrealský dohovor a európske predpisy na úseku civilného letectva alebo Občiansky zákonník. Preto možno konštatovať, že vec sťažovateľov po právnej stránke vykazuje znaky zložitosti, keďže takéto právne posúdenie nepatrí do bežnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov. O tom svedčí podnet sťažovateľov na prejudiciálne konanie. S námietkou sťažovateľov, že okresný súd mal právne posúdenie vyriešiť riadne a včas, nemožno súhlasiť. Na dvoch pojednávaniach

okresný súd uviedol, že bude vec posudzovať podľa vnútroštátnych predpisov. Sťažovatelia boli tí, ktorí s takýmto právnym posúdením okresného súdu nesúhlasili, a preto trvali na prerušení konania.

13. Správanie sťažovateľov v malej miere prispelo k celkovej dĺžke konania tým, že dvakrát požiadali o zmenu termínu pojednávania z dôvodov na strane ich advokáta. Naposledy požiadali o odročenie pojednávania vo februári 2022 pre účely zdôvodnenia návrhu na prerušenie konania, pričom o dôvode tohto návrhu informovali súd už v januári 2022 a návrh doručili v marci 2022. Navrhovanie dôkazov sťažovateľmi nemožno hodnotiť ako také správanie, ktorým by prispeli k priet'ahom alebo neefektívnemu postupu okresného súdu. Treba ho však zohľadniť pri posúdení právnej a faktickej náročnosti veci.

14. Čo sa týka postupu okresného súdu, tak ten bol od podania žaloby v auguste 2018 do nástupu pandémie v marci 2020 plynulý. Možno mu vytknúť niekoľkomesačnú nečinnosť v roku 2019, keď rozhodoval o sťažnosti proti uzneseniu o oslobodení od súdneho poplatku a o vstupe intervenientov. Priebeh pojednávania v rokoch 2020 a 2021 bol poznačený odročovaním pre pandémiu a žiadosti strán. S prihliadnutím na to, že konanie začalo v auguste 2018, treba zohľadniť aj to, že nezanedbateľná časť konania bola ovplyvnená pandémiou. Ak aj okresný súd odročil nariadené pojednávanie, vždy určil ďalší skorý termín pojednávania. Preto nemožno konštatovať, že by k požiadavke plynulosti konania pristupoval laxne tak, ako to tvrdia sťažovatelia. Ani medzi jednotlivými úkonmi okresného súdu voči stranám nemožno konštatovať dlhodobú a neodôvodnenú nečinnosť. Najmä v nadväznosti na sťažovateľmi predkladané opakované návrhy na vykonanie dôkazov okresný súd tieto bezodkladne zabezpečoval od iných orgánov.

15. Čo sa týka prerušenia konania, tak toto nemožno pričítať ani na ťarchu sťažovateľov, ale ani na ťarchu okresného súdu, keď ten najprv ich návrhu nevyhovel a až následne konanie prerušil, keď sa na Súdny dvor Európskej únie obrátil iný okresný súd. Fakultatívne prerušenie konania je konštruované ako pravidlo, čo je v súlade s princípom arbitrárneho poriadku. Keďže sa konanie o prejudiciálnych otázkach už začalo a riešia sa v ňom otázky, ktoré môžu mať význam pre rozhodnutie v spore, potom okresný súd postupoval hospodárne a efektívne, keď konanie prerušil. Na tom nič nemení ani to, že okresný súd prvému návrhu na prerušenie konania nevyhovel.

16. K námietke sťažovateľov, že v konaní nebolo ani po štyroch rokoch od začatia konania ani len neprávoplatne meritórne rozhodnuté, možno uviesť, že ak by sťažovatelia opätovne nenavrhli prerušenie konania, tvrdiac, že súd má v takomto prípade povinnosť prerušiť konanie, tak z postupu okresného súdu sa javí, že smeroval k rozhodnutiu vo veci. Pokiaľ teda sťažovatelia už dlhšie nechceli byť vystavení právnej neistote, tak mohli vyčkat' na rozhodnutie vo veci a následne po zohľadnení výsledku prejudiciálneho konania využiť možnosti opravných prostriedkov.

17. Hoci postup okresného súdu nebol celkom bez priet'ahov, nemožno v ňom s prihliadnutím na faktickú a právnú zložitosť veci, na objektívne prekážky v postupe okresného súdu a na prerušenie konania v súlade s vôľou sťažovateľov vzhliadnuť neodôvodnenú nečinnosť, nehospodárnosť, neefektívnosť či neprimeranú dĺžku dosahujúcu intenzitu porušenia základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto ich ústavnej sťažnosti nebolo vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2022

Peter Straka
predseda senátu